

Primuse aastaraamat

2013

Sisukord

Eessõna | 3

Õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine | 4

VÕTA rakendamise kvaliteedi arendamine | 6

Strateegilise juhtimise suutlikkuse tõstmise toetamine kõrgkoolides | 8

Uuringute ja analüüside läbiviimine | 10

Õppija toimetuleku toetamine | 12

Raamatud 2013 | 14

Üritused 2013 | 16

Aasta kokkuvõte arvudes | 18

Programm Primus juhtnõukogu pilgu läbi | 20

Programmi Primus meeskonnaga võiks luurele minna | 21

Tähtsündmused läbi aastate | 22

Programmi perioodi kokkuvõte arvudes | 24

Primus on ajavahemikus 2008-2014 Euroopa struktuurivahenditest rahastatav programm, mida viib ellu sihtasutus Archimedes. Programmi eesmärgiks on toetada kõrgkooliõppe kvaliteeti ja tõsta lõpetajate konkurentsivõimet. Eesmärkide täitmiseks tehakse tihedat koostööd 21 partneriga.

Programmi Primus partnerid:

Programmil on kuus tegevusvaldkonda:

- õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine
- kvaliteetse õpiväljundipõhise õppe arendamine
- VÕTA (varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine) rakendamise kvaliteedi arendamine
- strateegilise juhtimise suutlikkuse tõstmise toetamine kõrgkoolides
- uuringute ja analüüside läbiviimine
- õppija toimetuleku toetamine

Primuse eelarve on 14,6 miljonit eurot, millest 95% tuleb Euroopa Liidu Sotsiaalfondist.

Eessõna

Helen Põllo, Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse osakonna juhataja

Märkamatu on kätte jõudnud aeg, kui programm Primus on jõudnud viimasesse tegutsemisveerandisse. 2013. aasta oli veel kahtlemata aasta, kui kõik rattad veeresid täie hooa. Tempot hoidis üleval ka asjaolu, et vaatamata juba sirendavale lõpusirgele oli osa suuri arendustegevusi alles pooleli. Samal ajal tuli aga hakata tegema kokkuvõtteid ning varuma aega uue, kohe algava struktuurivahendite perioodi lahtimõtestamiseks.

Primus, ladina keeles esimene, on kahtlemata oma nime väärt. Programmil Primus on kokku kuus suurt tegevusliini, mille abil on toetatud nii õppejõude kui tudengeid, kõrghariduse juhte ja teadlasi. Oluliselt on kõrgkoolides kasvanud oskus arendada õppekavu, kaasa on aidatud strateegilise juhtimispädevuse parandamisele ning õpetamisoskuste arendamisele. Tegevussuunast olenemata on läbiv idee olnud aga koostöö soosimine kõrgkoolide ja inimeste vahel. Oli rõõm näha, kui palju on programmi Primus raames käinud koos mitmeid võrgustikke, tehtud ühisprojekte, loodud töörühmi, osaletud ühiskoolitustel, samuti seda, kuidas Primus on aidanud kaasa uute, täiesti programmiväliste algatuste tekkele. Väljaspool Eestit üheskoos kogemusi otsides on tihtipeale leitud üles sarnased probleemid ning avastatud, et eestlaslikust tagasihoidlikkusest hoolimata on ka meil edulugusid, millest rääkida. Programmis on paljutki, mida saab kaasa võtta uude, juba käesoleval aastal algavasse Euroopa toukefondide perioodi.

Peagi valmiva elukestva õppe strateegia oluline sõnum on õppejõudude ning õpetamis-

oskuste väärtustamine. Primus on seda teed juba mõnda aega silunud. Hulgaliselt on jagatud kogemusi didaktiliste pädevuste arendamise raames, koolitatud tuhandeid õppejõude. 2013. aasta alguses toimus suur rahvusvaheline konverents „Kõrgharidus – kõrgtasemel õppimine?“, millega tõsteti laiema avalikkuse ees kilbile õpetamise olulisus. Eriti hea meel oli näha, et toimunud aruteludes osales ligi 400 õppejõudu. Üks oluline märksõna uuel programmiperioodil on praktikakorraldusele tõuke andmine. Programmist on näiteks juba 2013. aastal valminud juhend „Projektipõhine õpe kõrgkoolis“, mis toetab praktikavõimaluste loomisel. Seega on võimalik minna ühelt arendustegevuselt sujuvalt üle järgmisele, ilma et rahastamisallika vahetumine olulist rolli mängiks. Ja märkamatu ongi käes aeg viimaseks spurdiks. Juba märtsis saame lõppkonverentsil programmile Primus ühiselt tagasi vaadata ning üksteist suurepärase töö eest tänada.

2013. aastasse jäid lõplikult maha VÕTA tegevused ning juba varem oli kokku tõmmatud õppekavaarenduse plokk. Kuid veel on võimalik kasutada tuge, et lükata käima kiired arendusprojektid, koolitada õppejõude, toetada õppureid. On väga tähtis, et kõrghariduses tehtav viiks meid edasi ühise eesmärgi poole. Meie kõrghariduse nõudlikkus peab kasvama, meie tudengitel peab olema huvitav õppida ning meie üliõpilaste potentsiaal tuleb maksimaalselt ära kasutada. Ja kes siis veel kui mitte meie „esimene“ peaks nendesse arengutesse täistuuriid panustama.

Õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine

Helen Jõesaar, õppejõudude koolituse koordinaator

2013. aasta algas õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamise valdkonnas muudatuste ja tähtsündmusega. 2013. aastal kasutuselevõetud koolituste ja seminaride ühikuhind tekitas partnerites mõnevõrra ebakindlust, seetõttu jäi suurem rõhk koolituste korraldamisel aasta teise poole. Sellele vaatamata toimus ühtekokku 184 kõrgkooli didaktika-, juhendamise-, mentorluse- ja e-õppe koolitust. Kokku osales koolitustel 2020 õppejõudu 3030 korral, mis teeb 1,5 korda osaleja kohta. 2013. aastal lisandus 250 uut õppejõudu, kes varasemalt programmi Primus raames koolitunud ei olnud.

Esimese alategevuse tähtsündmuseks 2013. aastal võib pidada jaanuari lõpus toimunud rahvusvahelist konverentsi „Kõrgharidus – kõrgtasemel õppimine?“, kus osales ligikaudu 400 akadeemilist töötajat. Üritus aitas ühendada Eesti, Soome, Rootsi, Norra, Islandi, Venemaa, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Läti, Leedu, Poola ja Uus-Meremaa õppejõudude kogemused, head tavad ning uurimistööd.

Aasta jooksul valminud trükistest tasub esile tõsta kauaoodatud „Õppemeetodeid kõrgkoo-

lis” (autor M. Karm). Tagasiside raamatule on olnud väga positiivne, õppejõududele on sellest olnud suur abi loengute ajakohastamisel ning üliõpilaste aktiveerimisel. Programmi toel väljaantud trükiste kohta leiab täpsemat infot leheküljelt 14.

Peale kõrgkoolididaktika õpikute ja juhendite valmis tegevusaasta jooksul 61 videot õppetöö toetuseks. Projekti „Mikronäidistundide videoteek“ raames valmis 7 lühivideot igapäevases töös lihtsasti rakendatavatest aktiivõppemeetoditest. Projekti „Eesti kõrgkoolide ettevõtlusõppe õppematerjalide ja õpimetoodika arendamine“ abil valmis 54 videoloengut ning 19 toetavat videointervjuud ettevõtjatega, need on koondatud e-õppe aine „Ettevõtluse alused“ alla.“ Videoloenguid on õppejõududel oma ainekursustega lihtne siduda, mis omakorda toetab ettevõtlusainete õpetamist kõrgkoolis.

Aktiivselt tegutsemist jätkab mentorite võrgustik. Septembris toimus üle-eestiline kohtumine, millele lisandus veel 5 piirkondlikku kohtumist Tallinna Tehnikaülikooli, Tallinna Ülikooli, Sisekaitseakadeemia ja Tallinna Tehnikakõrgkooli eestvedamisel.

2013 saavutused

- Toimus konverents „Kõrgharidus – kõrgtasemel õppimine?“
- Ilmus humanitaar- ja sotsiaalteaduste ajakirja Trames erinumber pealkirjaga „Higher education – higher level learning?“ Erinumber koosneb kaheksast artiklist, mis esitati konverentsil „Kõrgharidus – kõrgtasemel õppimine?“
- 184 kursusel osales 3030 õppejõudu ja praktikajuhendajat
- Koostati 6 kõrgkoolididaktikaalast trükist: „Õppemeetodid kõrgkoolis“, „Ettevõtlusõpe kõrgkoolis“, „Projektipõhine praktika kõrgkoolis“, „Arutlusi keelpillimängu radadel ehk muusikalise-interpretatsioonilise tegevuse psühholoogia ja didaktika“, „Regilaulu esituse stилиstika“, „Ülekantavate oskuste arendamine kõrghariduses“
- Valmis vokaalteoste eestikeelsete tõlgete elektrooniline andmebaas Loreta
- Kõrgkoolide ühisprojektide „Eesti kõrgkoolide ettevõtlusõppe õppematerjalide ja õpimetoodika arendamine“ ja „Mikronäidistundide videoteek“ raames valmisid lühivideod õppetöö toetamiseks kõrgkoolis
- Aktiivselt töötab mentorõppejõudude võrgustik

Kuidas aitas tegevus „Õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine“ saavutada teie kõrgkooli prioriteete 2013. aastal?

Triin Krünberg, Eesti Kunstiakadeemia

Kindlasti on Eesti Kunstiakadeemia üks olulisi eesmärke õppejõudude pedagoogiliste oskuste arendamine. Selle saavutamisele on programmi Primus 1. alateema raames toimunud koolitused oluliselt kaasa aidanud. 2013. aastal korraldatud koolitustele õnnestus meil kahel korral kaasata ka välisõppejõude (Bettina Speckner Saksamaalt ja prof Ruudt Peters Hollandist). Aasta jooksul korraldasime mitmesuguseid koolitusi. EKA õppejõud osalesid ka TLÜ ja TÜ koolituskeskuste koolitustel, lisaks soetasime hulgaliselt ingliskeelset metoodilist kirjandust. Kokkuvõtteks võime tõdeda, et oli igati sisukas ja tegus aasta.

Ene Kangron, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kui professionaalseid muusikuid ettevalmistava ülikooli jätkuvaks prioriteediks on õppejõudude didaktiliste oskuste arendamine esituskunste valdkonnas. Akadeemia üha suurenev rahvusvahelistumine ning arvukad ingliskeelsed õppekavad seavad õppejõududele kõrgenevaid nõudmisi. Esituskunste õppejõududele suunatud peamiseks enesetäiendamise vormiks on meistrkursus – see on praktilise õpetamise protsess, mida viivad läbi antud valdkonna väljapaistvaimad interpreetid ja õppejõud. 2013. aastal on porogrammi Primus toel toimunud professorite Wilfried Gruhni, Peter Konwitschny, Michail Gaisleri, Francois Rosse ja Mart Kangro meistrkursused.

Suve lõpus toimus Otepää lähedal Vidrikel õppejõudude suvekool. Mida see üritus endast kujutas?

Taavi Vaikjärv ja Piia Post, Tartu Ülikool

Suvekooli eesmärk oli täiustada kolme päeva jooksul oma oskusi õppijat mitmekülgset arendava kursuse ülesehitamisel. Koolituse viis läbi Dee Fink – tunnustatud koolitaja ja kõrghariduskonsultant USAst. Dee Fingi põhiidee on tähenduslik õppimine, mis tähendab ennast juhtivat üliõpilast ning tähenduslikke tegevusi, et õppuril oleks ka aastate pärast midagi meenutada. Selle saavutamiseks peab õppejõud ühitama oma kursuse koostamisel kolm komponenti: õpieesmärgid, tagasiside ja hindamise ning õpitegevused.

Koolitus oli väga innustav ning pinges kestis kuni lõpuni, sest viimasel päeval õppisime rühmatöö nippe, selles loomulikult ise innukalt osaledes. Suvekool õnnestus täielikult, eks sellele aitas kaasa hea ilm, suurepärase Vidrike loodus ja muidugi toredad rühmakaaslased. Kokkuvõttes oli tegemist väga hea koolitusega, mis pani arvatavasti iga õppejõu oma õpetamist natukene teise nurga alt vaatama. Loomulikult on ka hindamatu väärtusega kõik näpunäited ja soovitusel, mida koolitaja või õppejõud üksteisele selle koolituse käigus jagasid.

VÕTA rakendamise kvaliteedi arendamine

Raul Ranne, VÕTA tegevuse koordinaator

2013. aasta oli VÕTA jaoks mitmekülgne: esiteks kinnistasime varem tehtut, teiseks tõmbasime otsi kokku ning kolmandaks hakkasime ehitama vundamenti tulevikuks. Aasta alguse teemaks oli endiselt kvaliteet – toimus VÕTA välishindamise teine voor, kus seekord osalesid Eesti Maaülikool, Eesti Lennuakadeemia, Sisekaitseakadeemia ja Tallinna Tehnikaülikool. Välishindamisel võeti arvesse ka 2012. aastal toimunud hindamise tagasisidet, nii et kogu protsess läks märksa ladusamalt.

Aasta teist poolt jäävad meenutama kolm olulist sündmust. Esiteks toimus VÕTA võrgustiku viimane õppereis. Seekord oli sihtriigiks Kanada, kus tutvuti põhjalikult British Columbia heade tavadega VÕTA rakendamisel ning õpi-

ti paljusid asju, mida saab hakata kodumaal järk-järgult ellu viima. Teiseks, aasta võttis kokku detsembris toimunud Põhjamaade ja Baltimaade VÕTA ühisseminar, mis tõi kaheks päevaks Tallinna kokku piirkonna parimad VÕTA spetsialistid.

Üks olulisemaid sündmusi oli siiski VÕTA ühingu loomine. Kuna jätkusuutlikkus on meil alati olnud tegevuste elluviimisel oluliseks teemaks, siis hea on näha, et VÕTA valdkonna spetsialistid tulid kokku ka sõltumata programmist Primus ning moodustasid oma ühingu. VÕTA ühing on algatus, mis ei ole tulnud ei programmi eesmärkidest ega ministeeriumi seatud näitajatest. Selle löid inimesed, kes soovivad seda valdkonda üheskoos edasi viia.

2013 saavutused

- Valmis VÕTA õpiobjekt, mis annab VÕTA taotlejatele põhiinfo VÕTast ja VÕTA taotlemisest
- Viidi läbi VÕTA hindajate koolitusi 170 osalejale, nõustajate koolitusi 56 osalejale ja eri sihtgruppidele mõeldud VÕTA seminare 1294 osalejale
- Korraldati õppereisid Kanadasse, Prantsusmaale ja Šotimaale, et tutvuda sealse VÕTA korraldusega ning vahetada häid tavasid
- Lõpetati VÕTA kvaliteediprojekt, viimastena osalesid VÕTA välishindamises Eesti Lennuakadeemia, Sisekaitseakadeemia, Eesti Maaülikool ja Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskond

VÕTA õppereis Kanadas, University of the Fraser Valley's.

Foto: Mari-Liis Kesksaik

Mis oli kõige silmapaistvam tulemus/sündmus VÕTA valdkonnas 2013. aastal seoses programmiga Primus?

Ethel Ader, Tallinna Tehnikaülikool

Toon esile eelkõige VÕTA õppereise: oktoobris toimunud keskse võrgustiku õppereisi Kanadasse ja TTÜ VÕTA hindajate õppereisi Šotimaale. Mõlema väärtus seisneb võimaluses kõrvutada end teiste riikide valdkonna spetsialistide praktika ja kogemustega, võimaldada näha sarnasusi ja erisusi. Eri süsteemide ja poliitikate kohta võib muidugi otsida infot internetist ja raamatukogust, kuid vahetu kogemusega võrreldes jääb see kindlasti liiga abstraktseks.

Mõlema riigi puhul on võtmesõnaks terviklikkus, kuigi ise kombel. Vaatamata sellele, et Kanadas ei ole rahvuslikku kvalifikatsiooniraamistikku, elukestva õppe poliitikat ega ühtseid VÕTA poliitikaid, on igal provintsil võimalik välja töötada oma süsteem, mis lähtub konkreetsest taustast ja vajadustest (näiteks lähtudes elanikkonna koosseisust ja demograafilistest näitajatest). Šotimaal on VÕTA rakendamine seevastu väga tihedalt seotud rahvusliku kvalifikatsiooniraamistikuga, mis on omakorda ühendatud teiste riikide raamistikuga. Nii on loodud üheselt mõistetavad mängureeglid kõikidele võimalikele osapooltele, kes on VÕTaga seotud või seda ühel või teisel viisil rakendavad (nii kujundavaks kui kokkuvõtvas hindamiseks).

Oluliste sündmustena ei saa 2013. aasta puhul jätta mainimata hindajatele mõeldud koolitusi ja juba traditsiooniks saanud TÜ, TTÜ ja TLÜ VÕTA ühisseminari, kus sel korral olid fookuses välisriigis läbitud õpingute ja mitmesuguste veebikursuste (*Massive Open Online Courses*) arvessevõtmine.

Kui mõelda ühele programmi Primus raames tehtud VÕTA arendusele, siis mis võiks väärida eriti esiletõstmist?

Inga Vau, IT Kolledž

Kui mõelda ainult ühele programmi Primus raames tehtud VÕTA arendusele, siis tuleb minu arvates esile tõsta arendust, mis muutis võimalikuks kõik järgmised – VÕTA võrgustiku loomist. Võrgustiku, mis koondas programmi Primus kõigi 21 partnerkõrgkooli VÕTA valdkonnaga seotud inimesed, mis kohtus aastatel 2008–2013 kokku kuueteistkümnel seminaril, jagas VÕTA häid tavasid ja arutas läbi murekohad.

VÕTA võrgustiku liikmete ideede ja teostuse kaudu lepiti näiteks kokku VÕTA põhimõtted, millest omakorda kasvas mõni aasta hiljem välja võimalus saada kooli VÕTA protsessile välishindamise abil ekspertarvamus. Samuti ühtlustati võrgustiku töö tulemusel koolide VÕTA taotlusvorme, mille kasutamine on küll vabatahtlik, kuid mis olid märkimisväärseks sisendiks nt rakenduskõrgkoolide ühise ÖISI VÕTA mooduli arendamisel. Erinevatesse töörühmadesse võrgustikuväliste ekspertide kaasamise abil on aastate vältel koostatud mitmesuguseid infomaterjale ja juhendeid, jagatud Eesti kogemusi väljaspool ja toodud teiste riikide kogemustel põhinevaid teadmisi koju, õpitud ise ja õpetatud teisi.

VÕTA arendustegevusi kogunes aastatega sedajagu, et 2010. aastal Brüsselis toimunud rahvusvahelisel seminaril esmakordselt tekkinud tunne, et Eesti võiks vaatamata suhteliselt lühikesele VÕTA ajaloole olla rääkijate, mitte ainult kuulajate seas, päädis 2013. aasta lõpus Põhjamaade ja Baltimaade VÕTA konverentsi korraldamisega Eestis. Arvestades asjaolu, et tegemist oli VÕTA võrgustiku viimase tegutsemisaastaga programmi Primus raames, võib ilmselt eriti oluliseks pidada konverentsi esimese päeva viimast osa: *launch of Estonian RPL Union*. Aga, mälu järgi ja pisut meelevaldselt ühte legendaarset saatejuhti tsiteerides: see saab olema juba hoopis teine lugu.

Strateegilise juhtimise suutlikkuse tõstmise toetamine kõrgkoolides

Kadrin Kergand, programmi Primus tegevjuht ja strateegilise juhtimise valdkonna koordinaator

Programmi elluviimise seisukohalt on olnud jätkuvalt oluline toetada partnerite koordinaatoreid, juhtkondade koolitusi ning koostööseminare. 2013. aastal korraldati 28 koolitust 716 osalejale ning 30 seminari 837 osalejale. Rakenduskõrgkoolide juhid ja õppeproktorid osalesid õppereisil, kus omandati Euroopa kogemusi ning sõlmiti uusi kontakte. Kõrgkoolide kaasatus ja koostöö on väga hea, partnerite võimekus programmi tegevusi ellu viia on läinud aasta-aastalt paremaks.

- Programmi puhul on pidevalt tähtsustatud noorte ning akadeemiliste juhtide juurdekasvu. 2013. aastal lõpetas viimane grupp keskastmejuhi koolituse, mille on läbinud kokku 135 juhti. Uuenduslikuna võib esile tuua valminud õppevideoid, mis õpetavad juhte tulema toime kõrghariduse spetsiifiliste juhtimisprobleemidega, aga samuti märkama ning toetama erivajadustega üliõpilasi kõrgkoolis.
- 2013. aastal valmis kõrgkoolide koostöös sisseastumise infosüsteemi SAIS toimimise analüüs, mis on oluliseks sisendiks sisseastumisportaali arendamisel ning seega ka vastuvõtu tõhusamal toimimisel.

2013 saavutused

- Valmis analüüs „Üliõpilaskandidaatide valikuid mõjutavad tegurid sisseastumise infosüsteemi (SAIS) andmete põhjal. Uuringuaruanne”. Kaldma, T., Riisalu, H. (2013)
- Toimus 2 õppereisi:
 - rakenduskõrgkoolide õppeproktorite õppereis Portugal (30.09.–05.10.2013), 12 osalejat
 - rakenduskõrgkoolide rektorite (RKRN liikmete) õppereis Soome ja osalemine seminaril „UAS Days 2013: Innovation Bridge to Europe” (12.–16.05.2013)
- On valminud videokoolitused.
 - Erivajadusega õppija toetamise kohta:
 - Aspergeri sündroom
 - kroonilised haigused
 - kuulmispuue
 - liikumispuue
 - nägemispuue
 - psüühikahäire
- Juhtimise kohta:
 - juhi rasked vestlused
 - muutustest teavitamine
 - delegeerimine

Kas ja kuidas on programm Primus toetanud personali ja tegevuste juhtimist teie kõrgkoolis?

Kristi Tenno, Tartu Ülikool

Ajavahemikul 2008–2103 on programmi Primus toetusel viidud Tartu Ülikoolis läbi koolitusi ja seminari juhtidele, projektijuhtidele ja teistele spetsialistidele, selleks et toetada nii ülikoolisisel kui ka kõrgkoolidevahelisel koostööl põhinevaid tegevusi. Meie töötajad on saanud täiendada oma oskusi nt projektijuhtimise, koostöö, muudatuste juhtimise, ajajuhtimise, projekti raamatupidamise alal. Osalejate tagasiside koolitustele ja seminaridele on olnud hea ja väga hea, hinnatud on sisulist seotust igapäevatööga ja praktilist väljundit.

Esile tahaksin tõsta 2009–2011 toimunud juhtide koolitussarja „Eduka juhtimise põhimõtted”, mis oli suunatud kõrgkoolide keskastmejuhtide juhtimisalaste teadmiste ja hoiakute arendamisele, et väärtustada keskastmejuhi rolli, juhtimisoskusi akadeemilises maailmas ja koostööd. Koolitusprogrammis osalesid keskastmejuhid Tartu Ülikoolist, Eesti Maaülikoolist ja Tartu Kõrgemast Kunstikoolist.

Tänu programmi Primus toetusele oleme saanud lisaks juhtimisoskuste arendamisele tõsta ülikoolis teadlikkust professionaalse juhtimise olulisusest, teadvustada juhtimisalaste enesetäiendusvormide mitmekesisust ning kaasata enesetäiendust väärtustavate juhtide ringi mitmeid juhtimiskarjääri alguses seisvaid tulevasi liidreid. Näiteks aitas Primus lisaks juhtimiskoolituste toetamisele kaasa ka juhtimismenüü arendamisele Tartu Ülikoolis. Mentorlusprogramm on saanud osalejatelt hea tagasiside, esile on toodud võimalust arutleda oma valikute üle asjatundliku ja empaatilise inimesega, saada väga häid nõuandeid ning praktikas rakendatavaid ideid, vestelda juhtimise, teaduse ja ülikooli teemadel.

Lisaks eelnevale tooksin välja ka programmi toetuse õppevideote valmistamisele. 2013. aasta lõpus valmis 3 juhtimisteemalist ja 6 erivajadusega üliõpilaste toetamist käsitlevat videoklippi, mida saab kasutada nii iseseisvaks õppimiseks kui täiendava õppematerjalina koolitustel.

Täname programmi Primus toetuse eest, Tartu Ülikooli töötajad on saanud uusi teadmisi ja enesekindlust töö- ja juhtimisülesannete täitmiseks!

Programmi Primus raames on toetatud juhtkondade õppereise. Kui oluliseks te neid peate ning milliseid uusi arendusi on nende põhjal algatatud?

Marleen Viidul ja Vallo Nuust, Tartu Kõrgem Kunstikool

Programmi Primus toetusel tehtud õppereisid on andnud rakenduskõrgkoolide juhtkondadele suurepärase võimaluse saada ülevaate Euroopa kõrghariduse toimimisest ning arengutest selles valdkonnas. Lisaks on õppereisid aidanud kaasa rahvusvahelise koostöö arendamisele.

Rakenduskõrgkoolide rektorid kohtusid Soomes oma kolleegidega, tutvusid sealsete reformidega kõrghariduses ning vahetasid kogemusi.

Õppeproktorite Hollandi reisi raames tutvuti Hollandi kõrghariduse rahvusvahelistumise ning sellega seotud tugisüsteemidega. Lisaks rahvusvahelistumisele olid vaatluse all ka rakendusuuringute valdkonna arendamisega seotud tegevused.

Õppereisidelt saime mitmeid kasulikke ideid rakenduskõrgkoolide juhtimise ning rahvusvahelistumise arendamiseks. Loodame, et saame saadud kontaktide abil lähiajal algatada mõne rahvusvahelise koostööprojekti või teha rakendusuuringute valdkonnas koostööd.

Uuringute ja analüüside läbiviimine

Kadrin Kergand, programmi Primus tegevjuht ja uuringute koordinaator

2013. aasta kõige olulisemad sündmused on seotud publitseerimisvõimaluste avardumisega, sh ingliskeelses teaduskirjanduses. Ilmus kõrgharidusteemaliste artiklite kogumik „Higher Education at a Crossroad: the Case of Estonia” (toimetajad Ellu Saar ja René Möttus, 2013; Peter Lang), kuhu on koondatud esinduslik läbilõige programmi uuringute tulemustest. Samuti ilmus programmi 1. tegevuse raames humanitaar- ja sotsiaalteaduste ajakirja Trames erinumber, kus mitmed artiklid põhinesid programmi Primus uuringutel.

Loodi Eesti Haridusteaduste Ajakiri EHA (Estonian Journal of Education), eelretsenseeritav ja rahvusvahelise toimetuskolleegiumiga avatud juurdepääsuga ajakiri, kus avaldatakse

eestikeelseid akadeemilisi originaaluurimusi ja teaduspõhiseid kaastöid kasvatusteadusest, haridusest ja õpetajakoolitusest. Ilmunud on ajakirja esimene number.

2013. aastal jõudis lõpule 7 uuringuprojekti, mille raames valmis 18 uuringut-analüüsi. Programmi uuringute ja analüüside tulemusel on saadud usaldusväärset informatsiooni õpetamisprotsessi arendamiseks ja hariduspoliitiliste otsuste langetamiseks. On laiendatud uurijate ring ning teadus- ja arendusastutes, kõrgkoolides ja uuringufirmades on loodud kompetentsus, mis tagab jätkusuutlikkuse ja õpetamisprotsessi seire ka programmi lõppemise järel.

2013 saavutused

Kaitsti 2 doktoritööd:

- Marvi Remmik (2013). Novice university teachers' professional development and learning as a teacher: opportunities and conditions at Estonian higher education institutions. Juhendaja Mari Karm
- Kerly Espenberg (2013). Inequalities on the labor market in Estonia during the Great Recession. Juhendajad Kaia Philips, Jaan Masso

Lõppes 7 uuringuprojekti:

- Algaja õppejõud kõrgkoolis – kohanemine ja toimetulek (2009–2013)
- Kõrgkooli akadeemilist edukust mõjutavad tegurid (2009–2013)
- Akadeemilise personali tööstressi ja läbipõlemise ohjamise meetmed (2009–2013)
- Tööturu väljakutsed kõrgharidusele, Eesti Euroopa kontekstis (2009–2013)
- EUROSTUDENT V (2013)
- Rakenduskõrgkoolide koostööuuring (2013)
- Õppejõud ja üliõpilaste poolt õpetamisele/ainekursustele antav tagasiside ning õppejõudude täienduskooolitus (2013)

Publitseerimine:

- „Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis”. Roosalu, T., Roosmaa, E-L., Lindemann, K., Reiska, E., Saar, E., Unt, M., Võormann, R., Lang, A. (2013)
- „Higher Education at a Crossroad: the Case of Estonia” (Peter Lang 2013), mis sisaldab kokku 17 erinevat uuringut põhinevat artiklit
- „Kõrgkool ja psühholoogia”, Täht, K., Harro, J., Must, O., Realo, A. (2013)
- Eesti Haridusteaduste Ajakiri EHA, eha.ut.ee
- Uuringute tulemused avaldati programmi 1. tegevuse raames väljaantud ajakirja Trames erinumbri

Programmi Primus uuringute ja analüüside eesmärk on saada usaldusväärset informatsiooni õpetamisprotsessi arendamiseks ning hariduspoliitiliste otsuste langetamiseks. Kuidas on teie hinnangul see eesmärk täidetud? Kas me teame Eesti kõrghariduses toimuvast nüüd rohkem kui 2008. aastal?

Triin Roosalu, Tallinna Ülikool

Programmi Primus abil on tõesti saadud palju uusi teadmisi ning arvestades Eesti teaduses ja kõrgharidusmaastikul toimuvat on kaheldav, et ilma programmita Primus oleks kõike samal määral analüüsitud. Tegelikult oleks ehk uuritud ja analüüsitud küll, sest see töö käib ju pidevalt (ja käis ka enne programmi Primus käivitumist), aga Primus pidas uuenduslikult silmas just võimalikku siseriiklikku tarbijat. Kui rahvusvahelisel tasemel teadustööl põhineval eestikeelsele teadmusringlusele on ühiskonna seisukohast praktiline väärtus, siis on just Primus täitnud olulist rolli, aidates seda veidi metsikut teadmist kodustada: vajalike uuringute korraldamise kõrval on analüüside põhjal avaldatud eestikeelseid trükiseid ning koondatud ülevaade tehtust ja teadasaadust programmi Primus veebilehele, nii et huvilisel on hõlbus sellega tutvuda.

Kui programmi Primus teabepäevad ja konverentsid jäid ehk asjassepühendatute pärisosaks, siis järgmine suurem ülesanne ongi tuua seda uut praktilist teadmist nii uurijate-analüütikute, kõrgkoolide esindajate kui ka ametnike ja poliitikakujundajate igapäevaellu. Programmi Primus kogemuste baasil võiks ju kujunda haridusuuringute veebipõhine arhiiv, mis inspireeriks huvilist õppejõudu ja dekaani, ametnikku ja õppeassistenti. Siinkohal pole sugugi tähtsusetu, et programmi Primus toel said algajad uurijad väärtuslikke kogemusi nii uurijana kui ka projektijuhtimise ning oma ideede aktiivse või agressiivsegi müüjana. Primus ühendas ka erinevaid uurimistraditsioone ja institutsioone, tuues haridusuuringute juurde kokku ka uusi tegijaid. Mida rohkem on neid, kes kõrgharidusvaldkonna uurimisega tegelevad ning teiste analüüse kommenteerivad, seda tõenäolisemalt sünnib uurijate vahel sisuline dialoog. Kui veel midagi soovida, siis ehk selget kontseptuaalset ülevaadet sellest, millist kildu kõrgharidusvaldkonna kui terviku mosaiigist uuritud valgustasid – kuidas täpselt näeb välja tervik ja kuidas erinevate uurimisgruppide arusaamad omavahel haakuvad.

Programmi Primus üks eesmärk on luua kompetentsus, mis tagaks jätkusuutlikkuse ja õpetamisprotsessi seire ka programmi lõppemise järel. Kuidas on programmi tegevused teie hinnangul seda eesmärki täita aidanud?

Kerly Espenberg, Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE

Programmi Primus toel elluviidud uuringud on kahtlemata aidanud kaasa teadmispõhiste otsuste tegemisele hariduse valdkonnas Eestis. Julgen arvata, et ilma selle programmita oleks meie haridusmaastik mitme väga huvitava ja olulise uuringu võrra vaesem.

Mul on hea meel, et programmi Primus abil rahastatud tegevused on osutunud jätkusuutlikuks. Näiteks rahastatakse järjekordset üliõpilaste viistlasuuringut Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest ja ma loodan, et uuringut korratakse regulaarselt ka tulevikus. Samuti on uuringute tulemusi võimalik kasutada nii koolituste planeerimisel ja läbiviimisel kui uute uuringuideede loomisel.

Tänuväärne on olnud ka programmi Primus panus kõrgkoolide õppeprotsessi arendamisse. Õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine ja õppija toimetuleku soodustamine, õpiväljundipõhise õppe toetamine, VÕTA rakendamise kvaliteedisüsteemi loomine on loonud kõrgkoolides hea pinnase nende teemadega edasiminekkuks.

Minu doktoritöö valmis muu hulgas programmi Primus toel. Usun, et neid, kes ühinevad minu tänusõnadega programmi Primus koordinaatoritele ja kes tunnustavad nende tublit tööd, on palju.

Õppija toimetuleku toetamine

Anu Lepik, üliõpilaste tugiteenuste koordinaator

2013. aasta oli programmi 6. tegevuse jaoks küllaltki traditsiooniline – kevad algas tuutorite koolitamisega, et sügisel võtta üheskoos üliõpilasperre vastu uued esmakursuslased. Koostati ja trükiti tudengiteatmikke; viidi läbi sissejuhatavaid koolitusi, seminare ja infotunde mõistmaks paremini kõrgkoolis õppimise eripära. 2013. aastal läbis õpioskuste koolituse 1783 üliõpilast ning korraldati 11 koolitust 319 tuutorile ja kursusevanemale. Järjest olulisemaks muutub üliõpilase toetamine kõrghariduse omandamise alguses, uudse ideena katsetatakse 2014. aastal arenguveestlusi üliõpilastega.

Õpioskusi käsitlevate koolituste kõrval korraldatakse jätkuvalt karjääriseinare. Viimane aasta on toonud uusi huvitavaid karjääriseinaride formaate – näiteks kunstibuss, mis viib looverialade tudengid tutvuma loomeisikutega nende töökeskkonnas, ning kogemustekohvikud vilistlastega. Üha enam julgustatakse üliõpilasi palgatöö asemel märkama ka ettevõtluse plusse, selleks on korraldatud ettevõtlusnädalaid, töötube, kohtumisi vilistlastega. 2013. aastal toimusid kõrgkoolides 36 õpi- ja karjäärinõustamise seminari 1637 osalejale ning infotunnid ja muud üritused 2014 osalejale.

Erivajadusega üliõpilastest stipendiumsaajate arv suureneb keskmiselt 20 võrra õppeaastas, sama palju on ka õpingute lõpetajaid. 2012/2013. õa kevadsemestril oli stipendiumisaajaid 83 ning stipendiumite kogusumma 51 667 eurot, 2013/2014. õa sügissemestril vastavalt 79 üliõpilast ja 66 188 eurot. Erivajadusest tingitud ning õpingutega seotud lisakulude katteks stipendiumite maksmine jätkub ka pärast programmi Primus lõppemist.

Lisaks üliõpilastele mõeldud toetustele pööravad kõrgkoolid ise senisest enam tähelepanu erivajadusega üliõpilaste kaasamisele ülikooliellu: üldisema tegevuse kõrval, nagu õppehoone ligipääsetavuse kaardistamine, audio- ja digiformaadis õppekirjanduse loomine, viiakse läbi infotunde õppimisvõimaluste kohta. Erivajadusega üliõpilaste toetamist käsitletakse järjest rohkem üliõpilasi puudutavatel muudel seminaridel. Eraldi tooksin esile Tartu Ülikooli, kes korraldas õppejõududele seminarisarja „Märka erivajadusega üliõpilast auditooriumis”. Ülikooli videoteek täienes 6 video võrra, mis tuletavad meelde, et kõik üliõpilased ei ole ühesugused ning et elu pole üksnes mustvalge.

2013 saavutused

- Viidi läbi kaks erivajadusega üliõpilaste stipendiumivooru
- Algaja õppija toimetulekut toetavatel koolitustel osales 1783 üliõpilast
- Õpi- ja karjäärinõustamise seminaridel osales 1637 üliõpilast
- Eesti kõrgkoolide ning sisseastujate, üliõpilaste ja tööandjate portaali tudengiveeb.ee inglise keelde tõlkimine ning portaali tutvustavate materjalide loomine

Palun selgitage lühidalt oma mõtet panna e-kursustele subtiitrid, kuidas sellele mõttele tulite ning millised on tulemused?

Heiki Beres, Tallinna Tehnikaülikool

Idee hakkas küpsema ühel 6. tegevuse nõustajate võrgustikukohtumisel, kui kuulsime teiste koolide kogemusi. Kuna kuulmispuudega üliõpilasel võib olla väga keeruline saada õppevideost informatsiooni ja kuulukat viipekeeletoetust saab kasutada väga piiratud hulgal, otsustasime esitada taotluse subtiitrite loomiseks. Ainete valikul oli kriteeriumiks suur kuulajaskond ja väljalangevuse ennetamine. Pilootprojekti käigus said subtiitrid TTÜ ained: enesejuhtimise kursus, matemaatika täiendõpe ja andmebaasid I. Subtiitrite loomisel tegime koostööd Eesti Rahvusringhäälinguga, TTÜ haridustehnoloogia keskusega ja TTÜ tudengite filmiklubiga.

Pilootprojekt teadvustas võrgustikku subtiitrite olulisusest kuulmispuudega üliõpilase jaoks. Teisalt näeme, et sellest võidab ka eesti keelt halvasti mõistev tudeng, sest ta saab infot lugeda. Subtiitrid on teksti kujul, tänu sellele on neist edaspidi võimalik kujundada ka kirjeldustõlkeversioon. Pikaajalise mõjuna on olulisim just subtiitrite lisamise juurutamine loomuliku video- ja õppematerjali loomise osana.

Üliõpilaste tagasiside on olnud positiivne, kuigi ootame uusi esmakursuslasi. Subtiitrid valmisid alles 2013. aasta lõpus, seega pole uut vastuvõtuperioodi veel toimunud. Igal juhul on selge, et kuulmispuudega õppur ei pea nüüd heli mõistmiseks enam kasutama kuulja/viipekeeletoetust: see on ühe olulise tõkke kõrvaldamine ja samm universaalsemate õppematerjalide poole. Meie arvates on subtiitrite kasutamine infojagamises ja õppetöös muutumas loomulikuks kõikjal, seda rakendavad edukalt nii Rahvusringhääling oma saadetes, Ted.com, Youtube kui ka mitmed teised keskkonnad.

Mida olete 2013. aastal akadeemilise väljendusoskuse keskuse raames ära teinud programmi Primus abil?

Djuddah A.J. Leijen ja Kristin Lillemäe, Tartu Ülikool

2013. aasta oli tänu programmile Primus väga edukas. Koolitasime välja akadeemiliste tekstide kirjutamise konsultante, kes 2013. aasta sügisel koolituse läbimise järel abivajanud üliõpilastele ja õppejõududele konsultatsioone pakkusid. Muu hulgas nõustasime näiteks lõputööde kirjutamisel ja rahvusvahelisel konverentsil ülesastumiseks ingliskeelse ettekande koostamisel. Kujundasime AVOKile kasutajasõbraliku veebilehe. Andsime välja eesti- ja ingliskeelsed akadeemiliste tekstide kirjutamise käsiraamatud, mis on kättesaadavad nii paberil kui ka meie kodulehel. Primus aitas meil arendada nii eesti- kui ka ingliskeelset akadeemilist väljendusoskust Eestis ning pakkuda ülikooli liikmeskonnale tuge.

Kirjutamiskonsultandid on Tartu Ülikooli üliõpilased (eesti või inglise keelt kõnelevad), kellele meeldib kirjutada, kes on head suhtlejad ning kes on läbinud vastava koolituskursuse. Meie konsultantide hulgas on eri valdkondade esindajad ning konsultant määratakse nõustatava üliõpilase eriala silmas pidades. Konsultandid aitavad üle saada mis tahes teksti koostamisel esinevatest probleemidest. AVOKi konsultatsioonid on tasuta ning konsultandi poole võib pöörduda nii tihti, kui üliõpilane soovib.

Raamatud 2013

Õppemeetodid kõrgkoolis

Mari Karm

Väljaandja: sihtasutus Archimedes

Käsiraamat „Õppemeetodid kõrgkoolis” on mõeldud õppejõududele, kellel on tahtmist mitmekesisista õppemeetodite valikut oma aines ning kes on huvitatud sellest, et üliõpilased õpiksid huvi ja rõõmuga nii kõrgkoolis kui ka edaspidi. Käsiraamatus kirjeldatud õppemeetodid ja meetodilised võtteid on edukalt rakendatud väga erinevates valdkondades ning iga õppejõud saab neid ise kõige paremini enda õpetatava ainega kohandada.

Projektipõhine praktika kõrgkoolis. Juhendmaterjal

Siret Rutiku, Annely Lorenz, Erika Pedak

Väljaandja: sihtasutus Archimedes

Juhendi eesmärk on toetada kõrgkoolide praktikavõimaluste arendamist väljundipõhise õppe põhimõtetest lähtudes. Materjal on mõeldud eelkõige kõrgkoolide õppekavajuhitidele ning praktikakorraldusega seotud õppejõududele, samuti õppekavade arendamises osalevatele üliõpilastele. Ehkki juhend on koostatud eelkõige kõrgharidusõppekavu silmas pidades, on üldised põhimõtted rakendatavad igal ametliku õppe tasandil ja igas õppeasutuses.

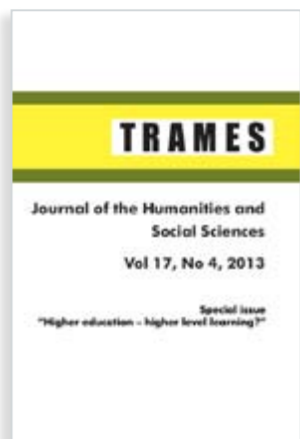

Ettevõtlusõpe kõrgkoolis

Koostanud Jaanus Kiili

Väljaandja: Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor

Kogumiku esimene osa keskendub teoreetilistele ülevaadetele ettevõtlusest ja ettevõtlusõppes, ettevõtluspedagoogikast, õppejõust ja õppijast ettevõtlusõppes. Kogumiku teise osa moodustavad mitmesuguste praktikate kirjeldused nende rakendajate poolt koos kommentaaride ja hinnangutega. Kogumiku mõttelises kolmandas osas kirjeldatakse ettevõtlusmängude rakendamise kogemusi Eesti kõrgkoolides. Kogumiku lõpetavad ülevaated praktikate korraldamisest ettevõtlusõppes ning ettevõtlusõppega seotud koostöövõrgustikest.

Trames. Special Issue "Higher education - higher level learning?" Vol 17, No 4, 2013

Väljaandmise aasta: 2013

Väljaandja: Teaduste Akadeemia Kirjastus

Konverentsi „Kõrgharidus – kõrgtasemel õppimine?” jätkegevusena ilmus 2013. aasta lõpus rahvusvahelise humanitaar- ja sotsiaalteaduste ajakirja Trames erinumbr, mis kannab konverentsiga sama pealkirja. Ajakirjanumber koondab kaheksa artiklit, mis esitati konverentsil suuliste ettekannetena ning keskendusid õpetamise-õppimise protsessi uurimisele.

Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis. Kes püüab kõigest väest, saab üle igast mäest? Uuringu aruanne

Triin Roosalu, Eve-Liis Roosmaa, Kristina Lindemann, Epp Reiska, Ellu Saar, Marge Unt, Rein Vöormann ja Ailen Lang

Väljaandja: sihtasutus Archimedes

Aruande esimene osa kirjeldab täiskasvanud õppijaid ning uuringu valimit võrreldakse Eesti täiskasvanud tudengkonna üldkogumiga. Aruande teine osa sisaldab analüüsi, miks alustasid täiskasvanud õppijad oma praegusi õpinguid kõrgkoolis ning milline on nende nägemus kõrghariduse tähendusest laiemalt. Kolmandas osas lahkavad autorid põhjalikumalt õppijate hinnanguid oma vahetule õpikeskkonnale ja õpetamisprotsessile ning ühtlasi seda, kuidas õpetamisprotsess mõjutab õppijate rahulolu ja kindlustunnet, et õpingud viiakse eduka lõpuni. Neljas osa keskendub täiskasvanud õppijate õpikorraldusele ja raskustele. Viimases osas käsitletakse täiskasvanud õppijate toimetulekut õpingute ning muude elusfääride ühendamiseks.

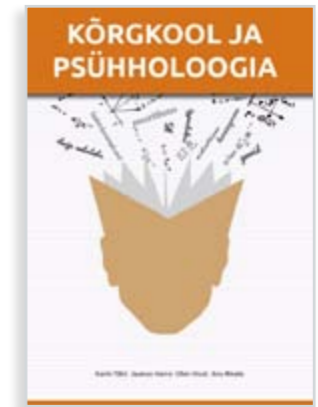
Kõrgkool ja psühholoogia

Toimetanud Karin Täht, Jaanus Harro, Olev Must, Anu Realo

Väljaandja: Tartu Ülikool

Kogumik „Kõrgkool ja psühholoogia” on koostatud eesmärgiga tutvustada projekti „Kõrgkooli akadeemilist toimetulekut mõjutavad tegurid” (KAEMUS) tulemusi eestikeelsele lugejale ning pakkuda harivat ja põnevat lugemist kõigile, kes huvituvad ülikoolihariduse omandamise psühholoogilistest tahkudest.

Esimeses osas (Ülikoolihariduse „bioloogiline pool”) räägitakse nii sellest, kas ja mis mõttes on ülikoolihariduse omandamine meil n-ö geenides, kui ka sellest, mil viisil võivad psüühika eripära ja uimastite tarvituse hariduse omandamist takistada. Kogumiku teine osa kannab pealkirja „Testid ja nende rakendamine kõrgkoolis”. Kolmas osa (Õpiedu, enesekohased hoiakud ja heaolu) keskendub enesekohaste hoiakute, afektiivse stiili ja heaolu seostele kõrgkooliõpingute edukusega.

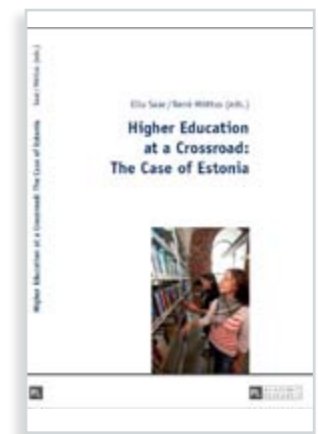

Higher Education at a Crossroad: the Case of Estonia

Toimetanud prof Ellu Saar ja René Möttus

Väljaandja: Peter Lang International Academic Publishers

Raamat põhineb viimasel ajal läbiviidud kõrgharidusvaldkonna uuringutel ning käsitleb väga laia teemade ringi alates kõrghariduspoliitika kujunemisest, õppimisest, õpetamisest kuni tööturule sisenemiseni. Tegemist on interdistsiplinaarse kõrgharidusvaldkonna teadusartikleid sisaldava kogumikuga, milles selgitatakse ning kõrvutatakse Eesti tulemusi ka välisriikide omadega.

Üritused 2013

Konverents „Higher education – higher level learning?”

23.–25. jaanuar, Tallinn

2013. aasta alguses toimunud konverents oli rahvusvahelisel tasandil Põhjamaades ainulaadne ning keskendus õppejõudude arengule ja nende väärtustamisele. Konverents tõi kokku eri riikide õppejõudude kogemused, head tavad ning uurimistööd. Peaesinejad olid Ameerika Ühendriikidest Dee Fink, James Edward Groccia ja Susan M. Zvacek, Uus-Meremaalt Kathryn Sutherland ning Eestist teiste seas ka Kristjan Port ja Mari Karm. Konverentsi avas haridusminister Jaak Aaviksoo.

Konverents Higher education - higher level learning.

Foto Kaidi Veller-Mägi.

Juhendmaterjali „Projektipõhine praktika kõrgkoolis” tutvustus

26. aprill, Tartu

Tutvustuspäeval andsid juhendmaterjali autorid põhjalikuma ülevaate projektipõhise praktika meetodi sisust. Arutleti projektipõhise praktika rolli üle kõrgharidus-õppekavas, praktika kavandamisest ning juhendamisel. Samuti jagati kogemusi. Seminarist võtsid osa õppekava ja praktika korraldusega tegelevad kõrgkoolide töötajad.

Projektipõhine praktika seminar.

Foto Marianne Võime.

Raamatute „Õppemeetodid kõrgkoolis” ja „Ettevõtlusõpe kõrgkoolis” tutvustus

24. mai, Tartu

Tutvustuspäeval said kõik huvilised kuulata Mari Karmi ja Jaanus Kiili ettekandeid ilmunud raamatutest. Mõlemad autorid andsid ülevaate raamatu valmimisprotsessist ja sisust, kõik kohalolijad said küsida autogrammi.

Raamatute õppemeetodid kõrgkoolis ja ettevõtlusõpe kõrgkoolis tutvustus.

Foto Marianne Võime.

Eelkongress „Quality Renaissance in Higher Education?”

17. juuni, Tallinn

17.–19. juunini toimus Tallinnas Euroopa kvaliteediorganisatsiooni EOQ 57. kongress „Quality renaissance – co-creating a viable future”, mille raames Primus korraldas eelkongressi „Quality Renaissance in Higher Education?”. Eelkongressi peamisteks teemadeks olid kõrghariduse kvaliteedi sisu, selle tagamine, erinevad meetodid ning olemasoleva praktika jagamine. Üritusel osalesid kvaliteedipraktikud ja eksperdid Eestist, Rootsist, Itaaliast, Saksamaalt, aga ka Jordaaniast, Hiinast, Austraaliast ning mujalt. Päeva lõpetas Eesti teadlaste artiklikogumiku „Higher Education at a Crossroad: the Case of Estonia” esitlus.

Eelkongress Quality Renaissance in Higher Education.

Foto Marianne Võime.

Uuringute „Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis” ja „eportfoolioga õpiväljundite saavutamine” esitlus

26. august, Tallinn

Suve lõpus tutvustati Tallinna Ülikooli ruumides kahe olulise uuringu tulemusi. „Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis” tulemusi tutvustas ning arutelu juhtis Marge Unt, uuringu „ePoAbi – eportfoolioga õpiväljundite saavutamise ja hindamise tugisüsteem eõppes” kohta tegi ettekande Kairit Tammets.

Uuringute Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis ja e-portfoolioga õpiväljundite saavutamine esitlus.

Foto Marianne Võime.

VÕTA lõpuseminar „Exchanging Practices on RPL – Learning from Nordic-Baltic Experiences”

16.–17. detsember, Tallinn

Programmi Primus VÕTA tegevuse lõpetas aasta lõpus Tallinnas hotellis Nordic Hotel Forum toimunud Põhjamaade seminar. Üritus tõi kokku ligi 100 VÕTA huvilist, nende seas VÕTA eksperdid Põhjamaadest ja Baltimaadest. Jagati kogemusi, häid tavasid ning seati eesmärgid tulevasteks tegevusteks. Seminaril sai kokku ka Euroopa VÕTA võrgustik.

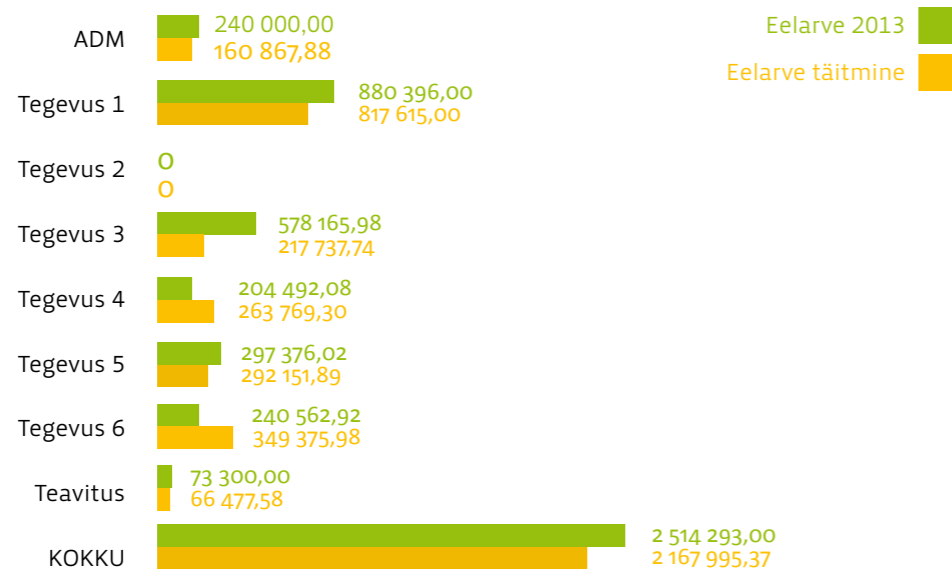

VÕTA lõpuseminar.

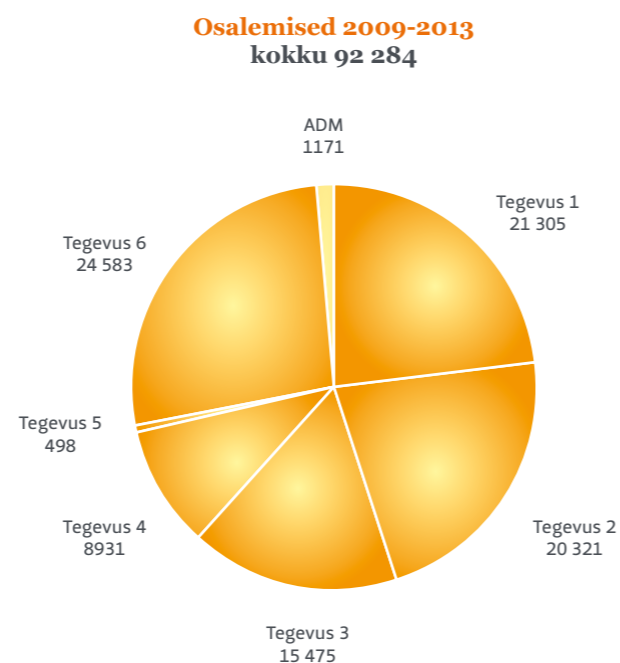
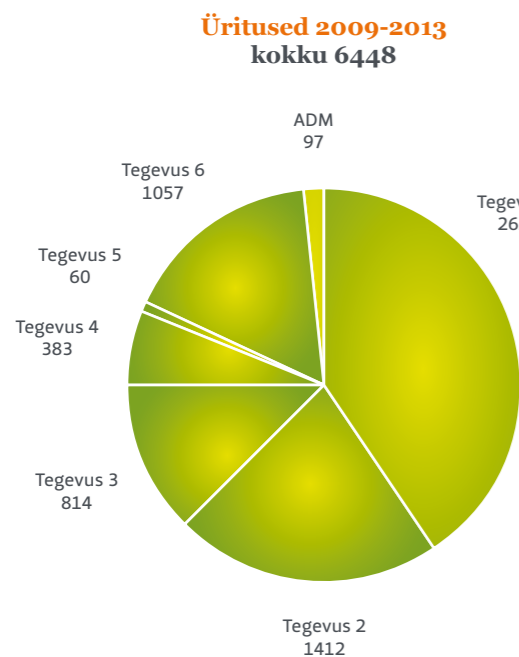
Foto Terje Lepp.

Aasta kokkuvõtte arvudes

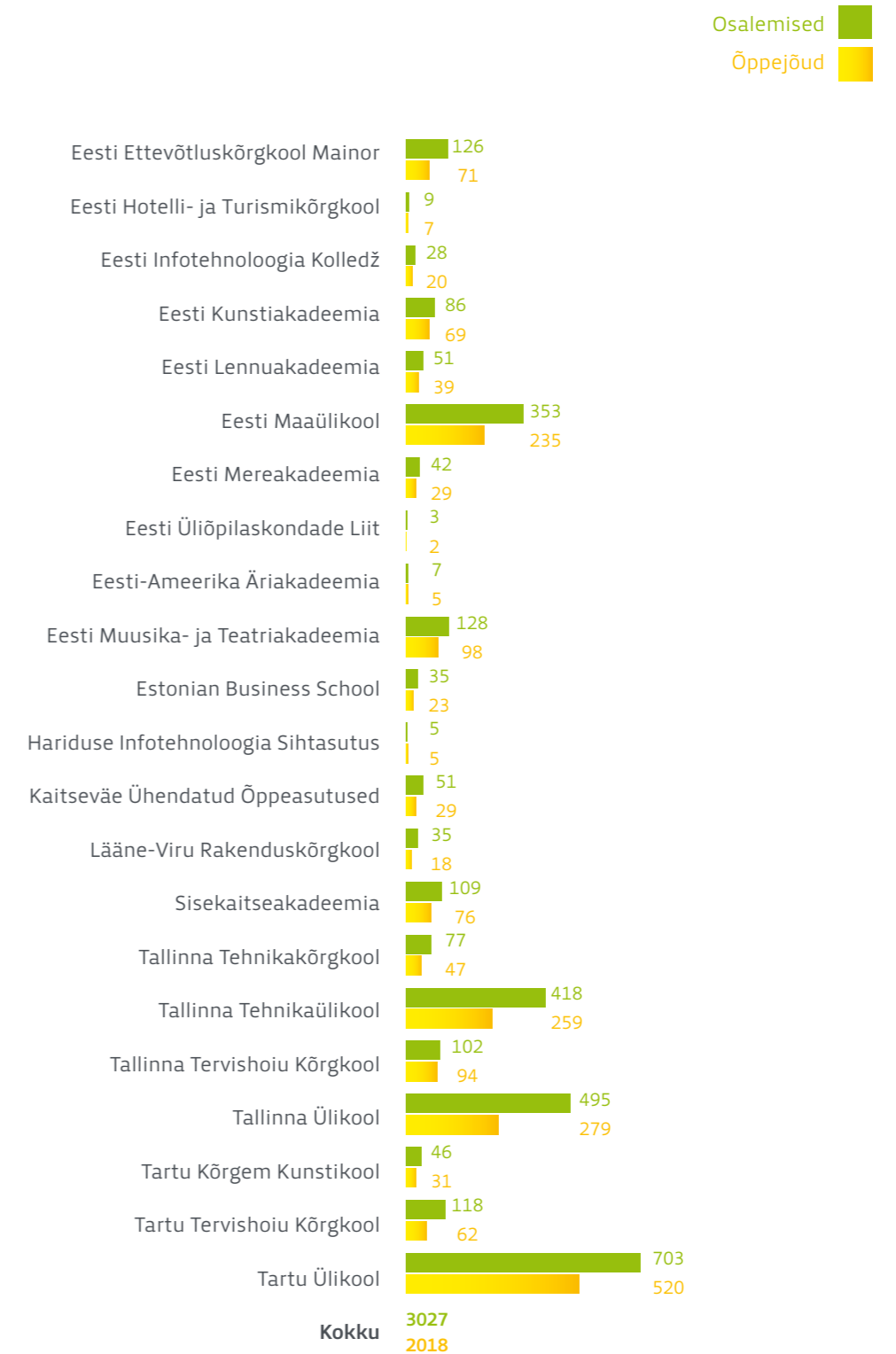
2013. aasta kinnitatud eelarve oli 2,5 miljonit eurot. Kuna eelarve kinnitati enne, kui partnerid jõudsid oma tegevuskavade planeerimisega lõpule, tekkis vahe kinnitatud eelarve ja reaalse tegevuse vahel. Planeeritud eelarve kooskõlastati juhtnõukogus ning suurim erinevus oli 3. tegevuses, kus partnerid ei võtnud endale nii suures mahus kohustusi. Kokkuvõttes tulid partnerid endale võetud kohustustega väga hästi toime ning eelarve täitmine kokku oli 86%. Mõningast alatäitmist põhjendati sellega, et kõrgharidusreformi rakendamise kaasnud kiireloomulised ja mahukad ülesanded, mistõttu VÕTAg tegelemiseks ei jätkunud inressurssi. Samuti on mõjutanud eelarve täitmist standardiseeritud ühikuhindade rakendumine, sest koolitussumma sõltub osalejate kohalkäimisest. Mõned koolitused on jäänud toimumata osalejate vähesuse tõttu. Programmi lõikes tervikuna on eelarve kasutatud 92% ulatuses.

Aastatel 2009-2013 toimus programmi raames ühtekokku 6448 üritust, neist 872 just 2013. aastal. Kokku osales programmi üritustel 92284 inimest, 2013. aastal lõi programmi tegevustes kaasa 15426 inimest. Nii ürituste kui ka osalejate arvud on mõnevõrra väiksemad kui olid 2012. aastal.

Õppejõudude koolitustel osalemine kõrgkoolide kaupa 2013

Programm Primus juhtnõukogu pilgu läbi

Maiki Udam ja Aune Valk, programmi Primus juhtnõukogu liikmed

Programmi Primus juhtnõukogu moodustati 2008. aasta sügisel elluvijja, Haridus- ja Teadusministeeriumi, kolme rektorite nõukogu ja Eesti Üliõpilaskondade Liidu esindajatest ning valdkonna ekspertidest.

Juhtnõukogu liige on olnud lihtne olla, sest programmi tegevjuhid (Urve Vool, Kadriin Kergand) ning alategevuste juhid on alati juhtnõukoguga avatult suhelnud, koosolekute materjalid lausa ideaalilähedasel ette valmistanud ning juhtnõukogu ettepanekuid maksimaalselt arvestanud. Kindlasti on olnud programmijuhtidele korralik väljakutse tulla vastu kõikide osapoolte – kõrgkoolid kogu oma mitmekesisuses, Haridus- ja Teadusministeerium ning juhtnõukogu – mõnikordki vastandlikele soovidele, aga nad on kõige edukalt hakkama saanud. Head juhtimist näitab seegi, et audiitoritel on programmi tegevuste ja rahakasutamise kohta olnud väga vähe märkusi – nii suure programmi puhul on see heas mõttes imekspandav.

Programmi sisulist tulemuslikkust oskavad kindlasti kõige paremini hinnata kõrgkoolid. Paar kõrvaltvaataja ehk valdkonna eksperdi tähelepanekut tahaks siiski jagada ning siin on hea toetuda nende välisekspertide hinnangutele, kes on viimase kahe ja poole aasta jooksul institutsionaalse akrediteerimise käigus külastanud üheksat Eesti kõrgkooli.

Programmitegevustest kõige väljapaistvam on olnud VÕTA süsteemi rakendumine Eesti kõrgkoolides. VÕTA sai hea stardikiirenduse juba programmi Primus eelnenud projekti LÜKKA raames ning tänaseks on õppimise ja töökogemuse ülekandmine meie kõrghariduse loomulik osa. Jätkuvalt eristab meid teistest VÕTA-riikidest VÕTA mittekasutamine kõrgkooli astumisel, aga see nõuab juba poliitilist otsust ning jääb seetõttu väljapoole programmide haardeulatust.

Väga hea mulje on jätnud meie erivajadustega üliõpilaste nõustamine ja integreerimine õppetöösse: näiteks IT-kolledžis märkisid väliseksperdid selle eriti positiivsena ära. Korralikult toimib õpi- ja karjäärinõustamine. Algaja õppija toimetulekusse panustatakse kõrgkoolides vägagi, aga selles valdkonnas ei ole tulemusi (veel) selgelt näha, vähemalt mitte väljapoole.

Õppekavaarenduses liigutakse igal pool õpiväljundipõhise õppe suunas, aga selleks, et õpiväljundid ei jääks asjaks iseeneses, tuleb veel päris kõvasti tööd teha üliõpilaste hindamise ja tagasisidestamisega. Õppekavaarenduse alaprogrammist välja kasvanud kvaliteedijuhtimine kõrgkoolis on ilmselgelt aidanud kaasa kõrgkoolide eneseanalüüsioskuste paranemisele.

Heaks või lausa tunnustust väärivaks (Sisekaitseakadeemia ja Tartu Tervishoiu Kõrgkooli puhul) peetakse kõrgkoolide juhtimist. Kuigi strateegilise juhtimise alaprogrammi eelarve oli võrreldes teiste valdkondadega küllaltki väike, võib siiski eeldada, et programmi toel toimunud arendusseminarid ja koolitusreisid aitasid sellise hinnangu kujunemisele kaasa.

Õppejõudude koolitus on suuresti tänu programmile saanud nii elementaarseks tegevuseks, et selles osalemist hinnatakse õppekavagruppide kvaliteedihindamise käigus, ning väga positiivsena on märgata, et õpetamise kvaliteedi üle toimub arutelu väga erinevatel tasanditel. See on selge muutus, kui mõelda aega 10–15 aastat tagasi, kui Eesti kõrgkoolides said alguse esimesed süsteemsemad õppejõudude kursused.

Kõige keerulisem on hinnata läbiviidud uurin-gute mõju ja rakendatavust. Kuna teadus- ja arendustegevus on olnud Eesti kõrgkoolide üks nõrgemaid valdkondi (eelkõige küll rakendus-kõrgkoolides), siis tahaks loota, et erinevate uuringute rahastamine on vähemalt aidanud kaasa uurimispädevuse laienemisele, mida (kõrg)haridusteaduse vallas pole Eestis üleliia. Üks selge märk laienenud teadmiste baasist on kasvav seltskond, kes konverentsidel kõrgharidusteel sõna võtab.

Tõenäoliselt on enamiku nimetatud tegevuste mõju oluliselt pikaajalisem kui ühe programmi-perioodi jooksul asetleidnud muutused lubavad hinnata. Juba see, et räägime VÕTast, õppejõudude koolitusest või erivajadustega tudengite aitamisest kui millestki loomulikust, on natukegi pikemas perspektiivis märk suurest muutusest ja Primus on olnud selles oluliseks toeks.

Programmi Primus meeskonnaga võiks luurele minna

Katre Merimäe ja Tea Tassa, SA Archimedes struktuuritoetuste rakendusüksus

Euroraha vahendaja roll on keeruline – ühelt poolt tuleb kontrollida tehtud kulutuste õiguspärasust ja teiselt poolt tuleb anda head ja täpset eelinfot, et toetusesaaja vähem eksiks. Nii programmi Primus kui ka sihtasutus Archimedes rakendusüksuse jaoks oli see esimene kord euroraha vahendada ja tegevusi ise ellu viia. Seetõttu olid esimesed koostööaastad nn paikaloksumise aastad, mille tulemusena harjuti teineteise rolliga. Sihtasutus Archimedes on üks asutus, kuid üksuste tegevus on erinev. Seda ilmestab hästi rakendusüksuse ja kõrghariduse arenduskeskuse suhe. Üks neist vahendab euroraha ja teine viib tegevused ellu – rakendusüksus ja programm Primus.

Jäiga süsteemi taga on ikkagi inimesed

Euroraha vahendamine on jäik süsteem, kus kehtib mustvalge põhimõte ja kus vestlused ja kokkulepped talletatakse kirjalikult. Võib tunda, et inimlikkuse või inimestega on sel süsteemil vähe pistmist. Tegelikult koosneb süsteem inimestest ja kasu saavad sellest ka inimesed. Seetõttu on oluline säilitada süsteemi jäikusele ja rohmakusele vaatamata inimlikkus ja koostöö. Tahtmine otsida häid lahendusi ja koostöö on iseloomustanud programmi Primus ja rakendusüksuse koostööd kõigi nende aastate jooksul.

Vahetud kohtumised ja suhtlemine toob selguse

Koostöö katsumuseks oli kahtlemata programmi ühikuhinna kooskõlastamine, mis võttis ühtekokku poolteist aastat aega. Poolteist aastat käis koos töögrupp, kuhu kuulusid lisaks programmi ja rakendusüksuse meeskonnale veel rakendusüksuse ja korraldusasutuse ning makseasutuste esindajad. Kooskäimise eesmärk oli leida nelja tasandi ja koosluse puhul ühine arusaam ühikuhinna eesmärgist ja olemusest. Programmi Primus meeskonnal oli topeltkoormus, kuna neil lasus kohustus müüa ühikuhind

maha oma partneritele, kes seda realselt kasutama hakkavad. Peeti maha tuliseid vaidlusi, oli kahtlusi, kõhklusid ja meeleheidet. Siiski päädis kogu pooletiseaastane kooskäimine ühikuhinna heakskiitmisega 2013. aasta lõpus. Heakskiitmine võttis aega kaks nädalat, eeltöö aga poolteist aastat. See kogemus näitab veel kord, kui olulised on vahetud kohtumised ja läbirääkimised.

Kvaliteedi taga on koostöö ja mõistmine

Rakendusüksusesse laekus programmi esimese väljamaksetaotlus 15. detsembril 2008. aastal summas 133 240,91 krooni. Maksetaotlust menetleti rekordkiiruse, 8 tööpäevaga. Kaks päeva pärast taotluse laekumist said mõlemad osapooled kokku, et arutada läbi weakohad.

Sellest on möödunud enam kui viis aastat ja muutunud on palju. Programmi on muudetud, rakendusüksus on täpsustanud kontroll-lehtede vormi ja maksetaotluse järelepäringud on salvestatud vastastikuse kahekõnena. Ei saa just öelda, et tähtjad oleks lühemaks muutunud ja töö lihtsamaks läinud. Seda põhjusel, et tegevused on mitmetahulisemad, partnereid on rohkem, eelarve on suurem ja kulud seetõttu rohkem killustatud. Kindlasti võib öelda seda, et programmi taotlused on läbi aegade olnud ühed kvaliteetsemad. Võib-olla oli just esimese koostöökohtumine võtmetähtsusega, mis tagas programmi kvaliteedi kogu ülejäänud perioodi vältel.

Rakendusüksuse meeskond tänab programmi meeskonda ja partnereid kvaliteetse töö eest. Oleme kindlad, et eurotoetus on andnud inimestele juurde palju uusi teadmisi ja kogemusi. Programmi tegevused on ennast õigustanud ja need jätkuvad kindlasti ka tulevikus. Loodame koostööd kogenud programmimeeskonnaga uuel euroraha perioodil 2014–2020 kindlasti jätkata.

Tähtsündmused

läbi aastate

2008

2009

2010

2011

2012

2013

SEPTEMBRIS
toimus esimene partneritega kohtumine, et leppida kokku programmi rakendamise põhimõtted. Tööd alustavad koolituskeskused Tartu Ülikoolis ja Tallinna Ülikoolis

OKTOOBRI
moodustati programmi juhtnõukogu

DETSEMBRIS
kinnitati esimene juhend partnerile programmi rakendamiseks ja toimus VÕTA nõukoja esimene istung

APRILLIS
tunnustasime esimest korda aasta parimaid partnereid

MAIS
valmis keskastmejuhtide koolituse programm

JUUNIS
alustas Angi Malderez Eesti kõrgkoolide mentorõppejõudude koolitamist

SEPTEMBRIS
alustas pilootprojekt „Kvaliteedikindlustamine kõrgkoolis 2009” ning alustasid tööd 20 esimest mentorõppejõudu, kellel oli vähemalt 1 juhendatav

NOVEMBRIS
Valmis õppejõudude atesteerimise raamdokument

VEEBRUARIS
alustati erivajadusega üliõpilaste stipendiumisüsteemi rakendamist

APRILLIS
toimus esimest korda VÕTA nädal

MAIS
toimus rahvusvaheline konverents ülikoolide juhtimisest

JUULIS
võeti kasutusele elektrooniline dokumendihaldussüsteem Knowledgtree

AUGUSTIS
valmis õppejõu pädevusmodeli esimene versioon

SEPTEMBRIS
toimus kõrgharidusfoorum „Euroraha ja kvaliteet” ning ilmus Postimehe vaheleht

NOVEMBRIS
korraldas Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor ettevõtetele ja rakenduskõrgkoolidele suunatud koostöökonverentsi „Õppekava arendus ja tööandja ootused – kas ületamatu vastuolu?”

JAANUARIS
toimus esimene rahvusvaheline kõrgharidusdidaktika konverents „Kas õpetamine on kunst või teadus?” Ilmus esimene programmi Primus uudiskiri

VEEBRUAR
Ilmus esimene eestikeelne kõrgkooliõppe käsiraamat "Õppimine kõrgkoolis. Tudengi käsiraamat"

JUUNIS
toimus esimene võrgustike ühisseminar

OKTOOBRI
valmis VÕTA käsiraamat

NOVEMBRIS
viidi läbi esimesed koolitused "Praktika kõrgkoolis" Tartus ning Tallinnas

JAANUAR
toimus konverents „Akadeemiline juht kui muudatuste elluviija”

VEEBRUARIS
pälvis programm Eesti Liikumispuuetega Inimeste Liidult tunnustuse ja tänumeene erivajadustega noorte haridustee väärtustamise eest

APRILLIS
käivitus VÕTA kvaliteediarenduste viimane etapp ehk VÕTA välishindamine

AUGUSTIS
toimus Eesti kõrgkoolide mentorõppejõudude koolitajate koolitus Angi Malderezi juhendamisel

SEPTEMBRIS
toimus kõrgkoolimentorlust tutvustav infopäev „Mentorlusmess – kuidas õppejõuna ellu jääda?”

OKTOOBRI
toimus projekti „Kvaliteedijuhtimine kõrgkoolis” lõpuseminar

JAANUARIST
hakkasid programmi korraldavate koolituste ja seminaride suhtes kehtima standardiseeritud ühikuhinnad ning toimus teine rahvusvaheline kõrgharidusdidaktika konverents „Kõrgharidus – kõrgtasemel õppimine?”

VEEBRUARIS
valmis Eesti kõrgkoolide ning sisseastujate, üliõpilaste ja tööandjate portaali tudengiveeb.ee

JUUNIS
toimus kvaliteedikongress „Quality Renaissance in Higher Education?” ja ilmus kõrgharidusuuringu tulemusi kokkuvõttev inglisekeelne kogumik „Higher Education at a Crossroad: the Case of Estonia”

SEPTEMBRIS
toimus üle-eestiline mentorvõrgustiku kohtumine „Mentorluse õppetunnid”

NOVEMBRIS
esitleti Tartu Ülikoolis uut Eesti haridusteaduste ajakirja EHA

Programmi perioodi kokkuvõtte arvudes 2008-2013

Didaktika- ja e-õppe koolitustel	15 697	õppejõudu
Õppejõududele korraldati	975	didaktika- ja e õppe koolitust
Osteti	617	kõrgkoolipedagoogikat käsitlevat trükist
Kõrgkoolides tegutseb	108	mentorõppejõudu
Toetati	647	õppekava arendamist
Õppekavaarenduse koolitustel ja seminaridel osales	14 840	inimest
VÕTA nõustajatele, hindajatele korraldati	260	seminari
Toimus	14	VÕTA õppereisi
VÕTA eneseanalüüsi koolituse läbis	1512	osalejat
Kõrghariduse jaoks koolitati	135	keskastmejuhti
Korraldati	445	juhtimiskoolitust ja seminari
Osales	7949	osalejale
Programmi raames läbiviidud uuringute tulemustele tuginedes kaitsti	4	doktoritööd
Valmis	68	uuringut ja analüüsi
Algaja õppija koolituse läbis	5029	üliõpilast
Õpi- ja karjäärinõustamisseminaridel osales	10 093	üliõpilast
Korraldati	21	tuutorite koolitust
Osales	716	osalejale
Anti välja	90 902	eksemplari tudengiteatmikke
Stipendiumi maksti	179	erivajadusega tudengile

441 799
Trükitööde

Trükitud keskkonnateadlikkus trükittevõttes Ecoprint